

פרק ז / ברוריה בן-דוד (וייס)

בפרק ד' נלמד כיצד השפיע מות אבנר על איש בשת ומה הייתה תגובת העם על רצח אבנר.

אילו היה איש בשת בנו האחרון של שאול אדם מתאים למלוכה היה מחזק עתה את מלכותו, אבל הוא היה אובד עצות "וירפו ידיו" נפל ברוחו, כי אבנר היה המשענת היחידה לבית המלוכה. **ובני ישראל?** "וכל ישראל נבהלו", כי עתה לא היה להם עוד איש גיבור מלחמה שיעמוד בראשם בתמיכתם בבית שאול, ואיש בשת הלא תמיד היה איש רפה ידיים.

מה הייתה התוצאה ממצב זה?

העם נטה עתה יותר מתמיד אחרי דוד, ושני שרי צבא של איש בשת בענה ורכב שני אחים בני רמון הבארתי החליטו להחיש את הקץ למלכותו. (בארות הייתה אחת מערי הגבעונים יהו' ט, יז ובחלוקת הארץ הייתה לנחלת בנימין ככל יתר ערי הגבעונים יהו' יח, כח).

כיצד ביצעו את זממם?

הם רצחו את איש בשת על משכבו והביאו את ראשו אל דוד חברונה.

כיצד הצליחו לבצע את זממם?

הם התחזו ל"לקחי חטים" לקוני חטים. לקח משמעו קנה (מ"ב ה כו). עבר הירדן הייתה משופעת בחיטים (דה"ב כז ה). בספר מלכים מצאנו שמלכי ישראל עסקו גם בסחר חיטים (מ"א ה כה). וכך באו אל בית המלך "ויכהו אל החמש" (פס' ו). כך הומת עשהאל (ב כג) וכך הומת אבנר (ג כז). החומש הוא האזור תחת קשת הצלעות מימין במקום שהכבד נמצא.

מה הייתה מטרתם בביצוע רצח שפל זה?

סברו שהבשורה עשויה לשמח את דוד וקיוו לקבל מדוד שכר בעד רצח יריבו. "ויאמרו אל המלך: הנה ראש איש בשת בן שאול איבך אשר בקש את נפשך, ויתן ה' לאדני המלך נקמות היום הזה משאול ומזרעו" (פס' ח).

כיצד הגיב דוד?

הוא דן אותם למיתה, ואת ראש איש בשת ציווה לקבור בכבוד כראוי למלך.

דוד הוכיח בעבר שהוא מתנגד לרצח יריביו מתי היה הדבר?

כשהעמלקי בישרו על מות שאול.

מדוע נהג כך?

הוא רצה לקבל את המלוכה בדין ולא ע"י רצח מתנגדיו.

מלבד איש בשת לא נשאר שריד לבית שאול חוץ ממפיבשת בנו של יהונתן. מפייבשת הנצר האחרון לבית שאול לא היה ראוי למלוכה מפני שהיה עוד נער ובגלל מומו. "בן חמש שנים היה בבא שמעת שאול ויהונתן מיזרעאל, ותשאהו אמנתו ותנס ויהי בחפזה לנוס ויפל ויפסח" (פס' ד). כלומר: כאשר הגיע השמועה על מותם של שאול ויהונתן שנפלו חללים על הר גלבוע שביזרעאל היה מפייבשת בן חמש שנים. אומנתו מיהרה לנוס מגבעת בנימין

מאימת הפלשתים שפשטו על הארץ. בשעת מנוסתה הנחפזת והמבוהלת נפל הילד מידה והיה לפיסח. בדה"א ח לד הוא נקרא מריב בעל.

הבה נשווה בין מותו של איש בשת למות אביו שאול:

שאול מת מות גיבורים בקרב ואילו בנו נרצח כשהוא ישן את משכב הצהריים על מיטתו. ראשי שניהם הוסרו. את ראשו של שאול הסירו הפלשתים הערלים לאחר שמצאוהו מת (ש"א לא ה-ט), ואילו את ראשו של איש בשת הסירו בני שבטו רכב ובענה שהיו שרי גדודים בצבאו. (ארבע פעמים מזכיר הכתוב את שמותיהם ב, ה, ו, ט) וארבע פעמים מזכיר הכתוב את ראש איש בשת (ז, פעמיים ח, יב). נערו של שאול סירב להמיתו למרות בקשתו (ש"א לא ד-ה), ואילו שרי הגדודים הרגו את מלכם. רכב ובענה סברו כנער העמלקי שהבשורה שבפיהם עשויה לשמח את דוד ובשני המקרים דנם המלך למיתה. דוד ספד לשאול וליהונתן בנו ולשר הצבא אבנר. ובעקפיין ספד לאיש בשת באמרו עליו איש צדיק.

כל הראויים למלכות מבית שאול נשמדו.
שאול ויהונתן נהרגו בידי פלשתים.
אבנר בידי יואב.
איש בשת בידי רכב ובענה.

עם מותו של איש בשת בא הקץ למלכות בית שאול.

ניב

כחם היום (פס' ה).
הוראתו: בשעות הצהריים.

עבודה בכתב

- 1) מה הייתה תגובת העם על רצח אבנר? ומה היה גורלו של איש בשת?
- 2) עם מותו של איש בשת בא הקץ למלכות בית שאול. מדוע?

3) התכירונו? מי אנחנו?

- א) אני רפה ידיים.
- ב) אני פיסח.
- ג) הרגנו את מפיבשת.
- ד) התחזינו לקוני חיטים.
- ה) הבאנו את ראש איש בשת לדוד.
- ו) דוד דן אותנו למיתה.